

Dato: 07.05.2020

Vår ref: 2020/79468

SØKNADER OM DISPENSASJON FRA TRANSPORTFORSKRIFTENS FORBUD MOT TRANSPORT AV LEVENDE LAKSEFISK TIL SLAKT OVER HUSTADVIKA ELLER UT AV PD-SONEN

Dispensasjon kan kun gis i særlige tilfeller, og skal kun gis etter en vurdering av risikoen i hvert enkelt tilfelle. Mattilsynet har en skjønnsmessig adgang til å gi dispensasjon. I disse sakene mener vi det er en forutsetning for å gi dispensasjon at:

1. problemer med bemanning fører til at slaktekapasiteten er så lav at
2. forbudet mot transport av fisk til slakt gir mer alvorlige konsekvenser for fiskehelse eller fiskevelferd enn det en dispensasjon vil gi.

Det betyr at vi må vurdere og vekte konsekvensene for fiskens helse og velferd ved å avslå og innvilge en søknad om dispensasjon.

På grunn av smitterisikoen bør det være høy terskel for å gi dispensasjon til transport av slaktefisk:

- ut av PD-sonen.
- nord over Hustadvika.
- sør over Hustadvika til slakting i PO 4, PO 3, PO 2 eller PO1.

Terskelen for å gi dispensasjon til transport av slaktefisk sør over Hustadvika til slakting i PO 5 er lavere.

Vedtak om dispensasjon skal stiles til aktuell transportør, jf. virkeområdet til forskrift om transport av akvakulturdyr.

Bakgrunn

På grunn av korona-pandemien kan det være behov for å gjøre en rekke tilpasninger i driften. Mattilsynet forventer at næringen tilpasser beredskapen sin til den ustabile og uforutsigbare situasjonen. Likevel kan logistikkproblemer, manglende mulighet for innfrysing av slaktet fisk, kapasitetsproblemer i slakteriene, m.m., føre til vanskeligheter med utslakting av lokaliteter.

Transport av levende fisk over naturlige smittebarrierer innebærer fare for smittespredning. Begrensning av transport over slike barrierer er et velkjent forebyggende tiltak for å hindre

spredning av både kjente og ukjente smittsomme sykdommer. Derfor er det forskriftsfestede begrensninger knyttet til transport av levende fisk over enkelte av disse havområdene.

Regelverket

Forbud mot transport av slaktefisk ut av PD-sonen

Forskrift om transport av akvakulturdyr (transportforskriften) § 22 femte ledd bokstav a forbyr å transportere levende laksefisk, unntatt settefisk, ut av PD-sonen. For at det skal være lovlig å transportere slaktefisk ut av PD-sonen er det nødvendig å få godkjent en søknad om dispensasjon fra § 22 femte ledd bokstav a.

Påvisning av PD-smitte i en av PD-overvåkingssonene vil medføre svært alvorlige konsekvenser, og risikoen med slik transport vil derfor være stor. Forbudet er gitt for å hindre at PD spres med slaktefisken.

Forbud mot transport av slaktefisk over Hustadvika

Transportforskriften, § 22 femte ledd, bokstav b forbyr å transportere levende laksefisk til slakt over Hustadvika. For at det skal være lovlig å transportere slaktefisk over Hustadvika er det nødvendig å få godkjent en søknad om dispensasjon fra § 22 femte ledd bokstav b. Forbudet mot transport over Hustadvika gjelder uavhengig av smittestatus.

Begge forbudene følger av nasjonalt regelverk. Vedtak om å innvilge eller avslå dispensasjon er derfor ikke knyttet direkte til internasjonale forpliktelser.

Forbudene gjelder transport av levende slaktefisk og ikke transport av slaktet fisk i slakte- eller bløggebåt.

Denne retningslinjen gjelder dispensasjon fra de to konkrete forbudene i transportforskriften men kan ha overføringsverdi også for søknader fra anlegg i et kontrollområde for PD eller ILA.

Dispensasjoner

Dispensasjoner innebærer at enkeltvirksomheter får fritak fra regelverket som resten av næringen må overholde. Dispensasjoner skal ikke gi uberettigete konkurransefortrinn. Derfor kan de kun innvilges i særlige tilfeller. Dette gjelder situasjoner som er vanskelig å forutsi og planlegge for, og som er utenfor oppdretternes kontroll.

Dispensasjoner betyr ikke at regelverket oppheves. De kravene som det er mulig å følge må fortsatt følges. Dispensasjoner skal heller ikke rekke lenger enn det som er strengt nødvendig for å oppfylle formålet med dispensasjonen. «Strengt nødvendig» betyr at det ikke finnes et aktuelt alternativ til å gjøre noe på en annen måte.

Virksomheten som søker dispensasjon må dokumentere:

- Mangelen på tilgjengelige ressurser.
- At alle rimelige forsøk på å etterleve regelverket er gjort.
- At det er satt inn eventuelle andre tiltak for å kompensere for mulige konsekvenser av at regelverket ikke er fulgt.

Vurdere risikoen

Risiko er definert som sannsynlighet x konsekvens med tilhørende usikkerhet. I en samlet vurdering av risikoen forbundet med en eventuell spredning av smitte skal sannsynligheten for spredning og konsekvensene av en spredning ses i sammenheng, og det er produktet av de to størrelsene som skal komme til uttrykk i konklusjonen. Vi må både vurdere risikoen som følger av å gi og avslå søknader om dispensasjon.

Å fastsette de samlede konsekvensene av en eventuell smittespredning kan være vanskelig i det enkelte tilfellet. Følgende betraktninger kan imidlertid legges til grunn:

Konsekvenser av spredning av PD

- Spredning av PD-smitte til overvåkningssonene som er fri for PD (sør/øst av Jærens rev og nord for Sømna): Generelt stor konsekvens – konsekvensen øker med tetthet av anlegg i berørt område. *Dette gjelder i praksis søknader om dispensasjoner for slakting av fisk fra PO 7 i PO 8.*
- Spredning av PD-smitte til områder innenfor PD-sonen som er fri for den aktuelle subtypen av SAV: Generelt stor konsekvens – konsekvensen øker med størrelsen på og tettheten av anlegg i området. *Gjelder i praksis søknader om dispensasjoner for slakting av fisk fra PO 4 eller 5 i PO 6.*
- Spredning av PD-smitte til områder innenfor kontrollområdet mellom Skjemta og Sømna der det pågår bekjempelse av PD-virus etter et utbrudd: Konsekvensen må ses i sammenheng med de tiltak som er pågående i området. *I praksis lite aktuelt å få søknader om dispensasjoner om dette.*
- Spredning av PD-smitte til områder innenfor PD-sonen der PD-virus er vanlig forekommende: Generelt liten konsekvens – konsekvensen er i de fleste tilfeller omvendt proporsjonal med størrelsen på den fisken som blir smittet. Påvisning av PD i PO 5 (mellom Stadt og Hustadvika) får ikke alvorlige konsekvenser. Transport sør over Hustadvika innebærer på denne bakgrunn mindre risiko enn transport nord over Hustadvika.

Vekte konsekvenser for fiskehelse og fiskevelferd

Et vedtak om dispensasjon kan fattes dersom konsekvensene for fiskehelse eller fiskevelferd ved å avslå/la fisken stå er mer alvorlige enn konsekvensen for fiskehelse og fiskevelferd ved å sette forbudet til side. Grunnene som taler for å gi dispensasjon må veie tyngre enn grunnene som taler mot.

Som hovedregel skal fisken ikke komme fra akvakulturanlegg med uavklart forøket dødelighet. Dersom et anlegg har forøkt dødelighet uten at det er rimelig klart hva grunnen er, er det ikke mulig å vurdere konsekvensen av en dispensasjon..

I noen tilfeller kan konsekvensene av å gi dispensasjon fra transportforbudet for fisk fra anlegg som har forøket dødelighet på grunn av smittsom sykdom eller restriksjoner på grunn av alvorlig smittsom sykdom overstige konsekvensene av å la fisken stå. I andre tilfeller kan det være mindre konsekvenser av å tillate lukket transport og slakting over smittebarrierer, dersom det innebærer at utslaktinga av smittet fisk kan gjennomføres raskere.

Eksempler på vilkår for dispensasjon

Disse vurderes ut fra situasjonen i hvert enkelt tilfelle.

- Minimum 60 fisk av fisken som skal transporteres må være testet for ILA og/eller PD siste måned, med negativt prøvesvar.
- Brønnbåten skal behandle transportvannet i tråd med kravene i § 22 første til og med fjerde ledd.
- Fisken skal ikke settes i slaktemerd, men direkteslaktes ved slakteriet.